

Palupera valla Sapi kinnistu brüoloogilise ekspertiisi aruanne. ***Mare Leis – Eesti Maaülikool***

Ekspertiis teostati 2009. aasta juulis. Võimalikult täieliku ülevaate saamiseks kinnistutel kasvavatest sammaldest, koguti proovid kõikidest erinevatest kasvukohatüüpidest, kasvukohatüübi raames erinevatelt substraatidelt. Samblaproovid määrati mikroskoobi abil ja koostati liikide nimekirjad erinevate elupaikade kaupa. Liikide nimekirjas on eraldi tulpades näidatud:

1. esinemissagedus Eestis (Sag. 2008)
 - p (pillatult) 13-20 leiukohta
 - stfq (üsna sage) 20-30 leiukohta
 - fq (sage) 30-70 leiukohta
 - fqq (väga sage) üle 70 leiukoha
2. kuulumine Eesti Punasesse Raamatusse (PR)
kategooria NT (ohulähedane)
3. kuulumine Euroopa Punasesse Raamatusse (EPR)
kategooria RT (piirkondlikult ohustatud)
4. kuulumine Loodusdirektiiviga kaitstud liikide hulka (LoDi)
kategooria V (tähelepanu vajavad, kuid kaitsemeetmeid pole vaja rakendada)
5. kuulumine vääriselupaikade indikaatorliikide hulka (VEP)

Sapi kinnistul oli võimalik eristada nelja erinevat kasvukohatüüpi: niit, salumets, oja kaldad salumetsas ja märjem metsaala, kus vaheldusid saluilmelised ja soostunud laigud.

Niiduala (1) asus kinnistu idaosa keskel. Üldiselt on niitudel paksu rohurinde tõttu väga vähe samblaid. Ka Sapi kinnistu niidualal oli väga tihe ja ühtlane rohustu, mistõttu sealt samblaid ei õnnestunud leida. Väikesel paljakulaigul kasvas ainult kollakas barbula (*Barbula convoluta*), mis on Eestis väga sage liik (tabel 1).

Prooviala nr. 2 oli kinnistu lõunaosas olev kuivem liigendunud reljeefiga salumets. Samblaid koguti maapinnalt, tüvedelt, tüvealustelt, kividelt ja kõdupuidult. Siit leiti 24 samblaliiki. Tavaliikide hulgas väärivad märkimist vaid kalliklaadium (*Callicladium haldanianum*), mis on Euroopa Punases Raamatus piirkondlikult ohustatud liik ja harilik säbrik (*Ulota crispa*), mis on Eestis vääriselupaikade indikaatorliik (tabel 1). Mõlemad liigid on Eestis siiski küllalt levinud - kalliklaadium pillatult ja harilik säbrik on sageli esinev.

Prooviala nr. 3 on oja kaldad metsas kinnistu edelaosas. Registreeriti 17 samblaliiki. Tähelepanu väärivad seni pillatud levikuga pisitiivik (*Fissidens pusillus*) ja ahtalehine tiivik (*Fissidens exilis*) ning õrn harkhammas (*Dichodontium pellucidum*). Õrn

harkhammas ja ahtalehine tiivik kuuluvad Eesti Punase Raamatu NT (ohualtid) kategooriasse (tabel 1). Ohualtid on nad seetõttu, et nende sammalde elupaigaks on puhta veega varjuliste ojade kaldakivid. Ojade veerežiimi muutumisega ja piisavalt varju pakkuva metsa kadumisega ojade kallastel kaovad ka nende elupaigad. Seetõttu tuleks jälgida, et oja veerežiim ei saaks rikutud ja oja kaldal olev metsariba säiliks ca 50 m laiuselt.

Proovialaks nr. 4 võeti mosaiikne mets kinnistu loode- ja põhjaosas. Kinnistu keskosas oli tegemist salumetsaga, mis põhja suunas muutus järjest märjamaks, nii et kohati oli tegemist soostunud aladega. Kokku leiti 26 samblaliiki - kõik laialt levinud tavaliiigid (tabel 1).

Sapi kinnistu samblad proovialade kaupa

Tabel 1

Liik	Sag. 2008	PR	EPR	VEP
1 Niidulapp				
<i>Barbula convoluta</i> Hedw.	fqq			
2 Salumets				
<i>Brachythecium populeum</i> (Hedw.) Schimp.	fq			
<i>Brachythecium rutabulum</i> (Hedw.) Schimp.	fqq			
<i>Brachythecium salebrosum</i> (Hoffm. ex F.Weber & D.Mohr) Schimp., nom. cons.	fqq			
<i>Callicladium haldanianum</i> (Grev.) H.A.Crum	p		RT	
<i>Cirriphyllum piliferum</i> (Hedw.) Grout.	fq			
<i>Climacium dendroides</i> (Hedw.) F.Weber & D.Mohr	fqq			
<i>Dicranum scoparium</i> Hedw.	fqq			
<i>Didymodon rigidulus</i> Hedw.	fq			
<i>Eurhynchium angustirete</i> (Broth.) T.J.Kop.	fqq			
<i>Herzogiella seligeri</i> (Brid.) Z.Iwats.	fq			
<i>Hylocomium splendens</i> (Hedw.) Schimp.	fqq			
<i>Hypnum cupressiforme</i> Hedw.	fqq			
<i>Lophocolea heterophylla</i> (Schrad.) Dumort.	fqq			
<i>Orthotrichum speciosum</i> Nees	fqq			
<i>Plagiochila asplenioides</i> (L. emed. Taylor) Dumort.	fqq			
<i>Plagiomnium affine</i> (Blandow ex Funck) T.J.Kop.	fqq			
<i>Plagiomnium cuspidatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq			
<i>Plagiomnium undulatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq			
<i>Pleurozium schreberi</i> (Willd. ex Brid.) Mitt.	fqq			
<i>Radula complanata</i> (L.) Dumort.	fqq			
<i>Rhodobryum roseum</i> (Hedw.) Limpr.	fqq			
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i> (Hedw.) Warnst.	fqq			
<i>Sanionia uncinata</i> (Hedw.) Loeske	fqq			
<i>Thuidium delicatulum</i> (Hedw.) Schimp.	fq			
<i>Ulota crispa</i> (Hedw.) Brid.	fq			VEP
3 Oja kaldad metsas				

<i>Brachythecium rivulare</i> Schimp.	fq	
<i>Conocephalum conicum</i> (L.) Dumort.	fq	
<i>Cratoneuron filicinum</i> (Hedw.) Spruce	fq	
<i>Dichodontium pellucidum</i> (Hedw.) Schimp.	p	NT
<i>Eurhynchium angustirete</i> (Broth.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Eurhynchium hians</i> (Hedw.) Sande Lac.	st fq	
<i>Fissidens adianthoides</i> Hedw.	fqq	
<i>Fissidens exilis</i> Hedw.	p	NT
<i>Fissidens pusillus</i> (Wilson) Milde	p	
<i>Herzogiella seligeri</i> (Brid.) Z.Iwats.	fq	
<i>Homalia trichomanoides</i> (Hedw.) Brid.	fq	
<i>Plagiochila asplenioides</i> (L. emed. Taylor) Dumort.	fqq	
<i>Plagiochila porelloides</i> (Torrey ex Nees) Lindenb.	fq	
<i>Plagiomnium cuspidatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Plagiomnium undulatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Rhizomnium punctatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Thuidium delicatulum</i> (Hedw.) Schimp.	fq	
4 Märg salumets - soostunud mets		
<i>Blepharostoma trichophyllum</i> (L.) Dumort.	fq	
<i>Brachythecium populeum</i> (Hedw.) Schimp.	fq	
<i>Brachythecium velutinum</i> (Hedw.) Schimp.	fq	
<i>Calliergonella cuspidata</i> (Hedw.) Loeske	fqq	
<i>Cirriphyllum piliferum</i> (Hedw.) Grout.	fq	
<i>Dicranum montanum</i> Hedw.	fqq	
<i>Dicranum polysetum</i> Sw. ex anon.	fqq	
<i>Dicranum scoparium</i> Hedw.	fqq	
<i>Eurhynchium angustirete</i> (Broth.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Eurhynchium hians</i> (Hedw.) Sande Lac.	fq	
<i>Herzogiella seligeri</i> (Brid.) Z.Iwats.	fq	
<i>Hylocomium splendens</i> (Hedw.) Schimp.	fqq	
<i>Hypnum cupressiforme</i> Hedw.	fqq	
<i>Lophocolea heterophylla</i> (Schrad.) Dumort.	fqq	
<i>Orthotrichum speciosum</i> Nees	fqq	
<i>Plagiomnium cuspidatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Plagiomnium elatum</i> (Bruch & Schimp.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Plagiomnium undulatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Pleurozium schreberi</i> (Willd. ex Brid.) Mitt.	fqq	
<i>Polytrichum formosum</i> Hedw.	fq	
<i>Ptilidium pulcherrimum</i> (Weber.) Vain.	fqq	
<i>Radula complanata</i> (L.) Dumort.	fqq	
<i>Rhizomnium punctatum</i> (Hedw.) T.J.Kop.	fqq	
<i>Rhodobryum roseum</i> (Hedw.) Limpr.	fqq	
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i> (Hedw.) Warnst.	fqq	
<i>Sanionia uncinata</i> (Hedw.) Loeske	fqq	

Kokkuvõtteks:

- Kinnistult kaitsealuseid samblaid ei leitud.
- Tuleks jälgida, et Sapi kinnistul oja veerežiim ei saaks rikutud ja oja kaldal olev metsariba säiliks ca 50 m laiuselt, et mitte kahjustada seal kasvavaid Eesti Punase Raamatu ohulähedaste liikide leheküljele kantud liike (*Fissidens exilis* ja *Dichodontium pellucidum*).